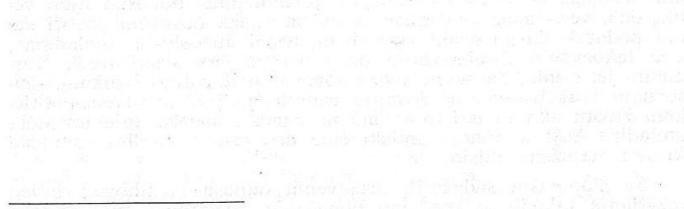

Dakle, istorija premeštanja upitnosti *jezik/mišljenje?*, koja je sa obiljem svojih mogućnosti istinski započela svoje rasprostiranje (podjednako na sve strane vremena, bez izuzetka) Lenjinovim hermenegutičkim fragmentima o Hegelovom tekstu, naglašava bitnu neodređenost, podsticajući i proizvođenu odnosom *jezik — telo, para jezik/mišljenje, te i pesništvo/nauka*. Ta neodređenost govori o pesništvu kao nauci i nauci kao pesništvu. Izbora nema (?). Krug kamenjena je otvoren u punoj igri jezika, mišljenja, tela, nesvesnog, ludila, znaka i pisma. Njihovo dijalektičko saučesništvo ne pristaje, isto tako, ni na puko svedočenje subjekta. Sa njima i u njima, i ja sam u igri. I ti.

(Skopje, januar — maj 1974.)

¹⁾ Obmana je bespošteđeno zanemarivati i odbacivati fragment *fragmet* kao puki okrajak, nemocan da udovolji beskrainoj želji za celinom. Obmana je, jer on to nije; nije bezoblična krhotina, nije odgrizak odviše malen da 1. utolio glad čitanja, žed za ukupnim smislim, nije nezavršenost stvaralačke zamisli niti beznačajna strugotina duha i jezika.

Staviše, i fragment resumirivo pripada onome što se naziva „umetnošću pisanja“ i u najmanju ruku je ravnopravan svakom drugom književnom rodu. Njegova označavajuća praksa takođe obelodanjuje svu pravčinost i odgovornost jezika koji radi na totalnom, jedinstvenom Tekstu. Zrnaste prirode, mogućnosti odlomka na gusinu u njemu i njime proizvedenih i preoznačenih značenja su utoliko veće, i utoliko veće što su rezovi umnogočavanja i zgušnjavanja poroznosti neke od-sutne celine, za kojom se ne prestano čeze, odsudniji po retoričku snagu jezika i žešći. Prednost odlomka je tada u oblikovanju jednog neobekivanog totaliteta, mikrosocičkog, molekularnog totaliteta smisla sazdanog na razaračkom nadelekrisanju ravnodušnosti spram onog prividnog totaliteta na izgled „završenog“ teksta (ogled, studija, novela, roman itd.).

Fragment je autentični trag dekonstrukcije. Logika fragmentacije, koja se u potpunosti provodi radom fragmentacije u radu čitanja i pisanja (Lenjin!), jeste logika apsolutnog i istinski sveobuhvatnog. Odlamanje, cepljanje, rasparčavanje, komadjanje... — to je delatnost kojom je fragment uvršten u sami vrh malog i izuzetnog niza tvoračkih pretpostavki. Ukratko, mali gutljaj fragmenta je kadar da bude debela pučina za dobru plovidbu nemirnih galija sveta i njegovog ljudskog osmišljavanja. Zalogaj odlomka je beskonačnog dala.

Savovi raskomadanog Teksta, ovlaš zakopčani znakom *, otvaraju prirubne prostore koji, konačno, dovode u pitanje kako čednost samog komada (=odlomka) tako i moju čednost, čednost scriptora, unutar čednosti komadjanja koje je telesni proces teksta. Naime, što se tiče odnosa prema Tekstu, fragment je nje-govo istinsko telo. On je tel u izričitom smislu reči. Proizvodni razlomak, razlika koja premoščava dvostrukost svakog znaka.

Ono za čim ide odlomak jeste ponavljanje, i u tome je njegov prijanja-jući kon-tekstualan smisao: odlomak je „deo“ celine koji je sažima, od kojeg započinje i u kojem završava nijeno integralno razumevanje. Stoga, on odgovorno meri jedino ponavljanje razlike u jeziku kao telu i mišljenju kao onome što, analogički, talasno raste; ponavljanje sa njegovim lomovima, rezovima, kodovima, mrežama, sa njegovom sopstvenom subverzivnom i subvertiranom istorijom i kružnom metaforikom središta svih preobražaja, promena i napredovanja.

²⁾ Svako u govoru i pisanju računa na sopstvenu retoriku. Ali, da li je i svako sudbinsko podavanje štivo — podavanje koje je bez ostatka — neverničko, preljudničko spram činjeničnosti života?

No, u svakom slučaju, cena je, ukoliko su ovi „odlomci“, „o“ „jeziku“, „mišljenju“ i „telu“ omašili svoj temelj koji je moja neterminatelost, mnogo više od one koja bi moralna da se plati za omašaj u tzv. „naučnoj strogosti istraživanja i izlaganja“, toliko beskrivoj i bez daha. Jer, u ovaj raskomadani tekst koji tematizuje, ili bar to pokušava, određeni lični izbor, investiran je (fatički) mnogo više od puke znatiželje, radoznačne pismenosti, poznavanja istorije problema, mnogo više od želje da se isprobava dejstvo oblike na „strogu naučnost“, investiran je razlaganje onoga „s e b e“ (s a m o g s e b e), investiran je, naime, nečuvačno razborito traganje za nečim što potiče iz čiste i, u isti mah, pomučene strane za prvo-binim jezikom i prvobitnim mišljenjem, za prvobitnim činom ljudskog tela, za uskomešalom prvočitom igrom čoveka, sveta i života, žudnje, smrti i telesnog drugarstva; investiran je ono što bi tek morali da stečnemo u potpunosti ljubavne egzistencije čoveka i ljubavnog zadovoljstva čitanja afrodizijskog i produktivnog (rasplodnog) Teksta ispisanih oblikom dragovima, punim i neumoljivim telima, čije oblike i punoču najprije ovapločuju princip zenskog i muškog. Stoga, svojom „raskomadanošću“ on najpre želi da bude tumačen, u jednom hermenegutičkom postavu bez argumenata, oslonjenom jedino na intertekstualnu intuiciju, onim potezima koji slede linije teksta ne kao transfera gotovo uzaludnog pokusja o jeziku i mišljenju, već kao teksta koji jeste telesna igra razlike i istovetnosti jezika i mišljenja. U ovu drugotnost teksta svako treba da založi s e b e, da inkorporira svoje razmere (nemih usana u nemom čitanju) i svoju metaforiku, i da okrene sopstvenim krugom razumevanja. Tek tada će, možda, čitanje pružiti ono zadovoljstvo koje je, na koncu, moje pisanje uspelo da pribavi samo sebi i meni.

Jakša Fiamengo

Tri pjesme

POGLEDOM NA TRG

I stojim tako otvorenih očiju s pogledom na trg
a nešto je kiša u zraku i nešto ljudi u prolazu
nešto mene u tebi i opet nešto tvoga u meni potpuno
stojim tako ni ne pomišljajući kako i u tom času jednak
u sebi nosim cijeli svoj bogovetni život
i jedan svoj odnos spram tog života i te cjeline
i odriješene ruke da o svemu tomu na svoj način mislim i umijem
u sebi obnavljam dane koji sve rastezljiviji
svolu sumnjivu meteorologiju navlače nad grad
i bunim se u tu kišu i u to vrijeme sve nejasnije
u njegove obrise po već odveć čašćenim pročeljima
i gledam u tu kišu a nešto je tihih koraka u trgu
i nešto minulih odjeka u meni i u svemu minulom
a ti kao da si sve nestalnija i u sebi već posve obuzeta
pohranjenim svojim likom i srcem zbog kojeg
od gustih te osjećanja u zaklonu više ne raspoznam
i od pustih pamćenja u sliku se tvoju više ne zaklinjem
već stojim tako otvorena pogleda i s očima na trg
i isto tako stoji trg zagledan negdje duboko u moj vid
i u tu kišu i u tebe koja si nas u tim kapima svezala

LICA NA KRAJU GRADA

Lica na kraju grada, u prapovijesti ovih zdanja, lica koja stišaše svoje bure
koja se iza debelih prozora tek naziru
lica koja ne poznajem ali koja me zato
jako dobro vide i sve o mom putu znaju
lica koja su kao i druga: smijeh vatrogasca,
radost zapečaćena grla, lica umrla, lica
bez predaha, zgrčenih kretnji, iščezlih posve
lica koja me obilaze i u noge se moje uvlače
mjere moj hod, koliko sam visok, poznajem li
strah od vode, okomitost žitarica u hlijebu
lica koja se ne dadu otjerati, koja će vječno
u sjeni mojoj ostati sve dok me jednoga dana
posve ne prerastu, oduzmu mi rast i zavladaju
nad svime što sam tako brižljivo prikupljao
za sebe i za sve tamne dane koji mi predstoe
koji su tako dobro poznati i koji se već vide
na kraju grada, u prapovijesti ovih zdanja
među licima koje jedva razabirem, kojih je
u besmislenosti njihovo svakim danom sve više

NEKE NEPOZNATE SVIRKE

Noć pretopljenja u svirku neke nepoznate glazbe
čistih ruku i osvjetljenog obraza u glasanju sred mira
noć koja se ni po kakvom sjaju ne pamti i ne otpočinje
koja lebdi nepozvana i koja je uvejk spremna
da se ovako otvorena u neko novo čudo pretopi
noć o kojoj više neću i noć o kojoj više ne smijem govoriti
koja miriše opojno a o mirisu se da još mnogo toga reći
koja trči oko mene a o meni je još mnogo toga nepoznato
noć koju objaviše tek toliko da pustoši neke ne prevrše mjeru
i sve ono potiho disanje u vrtu s drvetom i vratima na koncu
sve ono što ne znam i što je svima nama nepoznato
noć kojoj valja zahvaliti kako smo konačno u svom miru
u toj seobi ostali potpuno sami, poslušali se, ogoljeli
bez puta i znakovlja koji bi nam ga mogli pokazati
noć koja nas je zapalila, koja se sve više pretvara
u svirku neke nepoznate glazbe koju smo još davno pohodili
prinijeli joj darove i sve pristoje u njenu čast isplatili
noć o kojoj nema smisla govoriti upravo zato što se i previše
o njoj i njezinu svrsi među ljudima zna popričati
noć koju smo namirili, kojoj više nismo potrebni
noć koja je u nepoznatim svirkama već posve iščezla